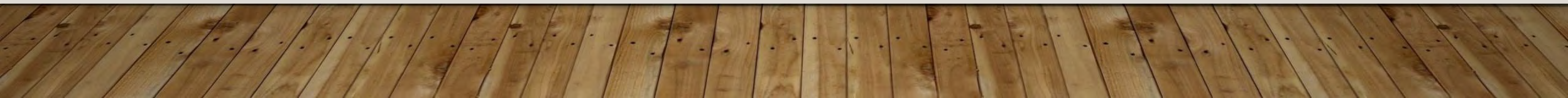

EL ROL DELS I LES PROFESSIONALS DELS SERVEIS SOCIALS EN LA IMPLICACIÓ DELS HOMES EN LES CURES FAMILIARS

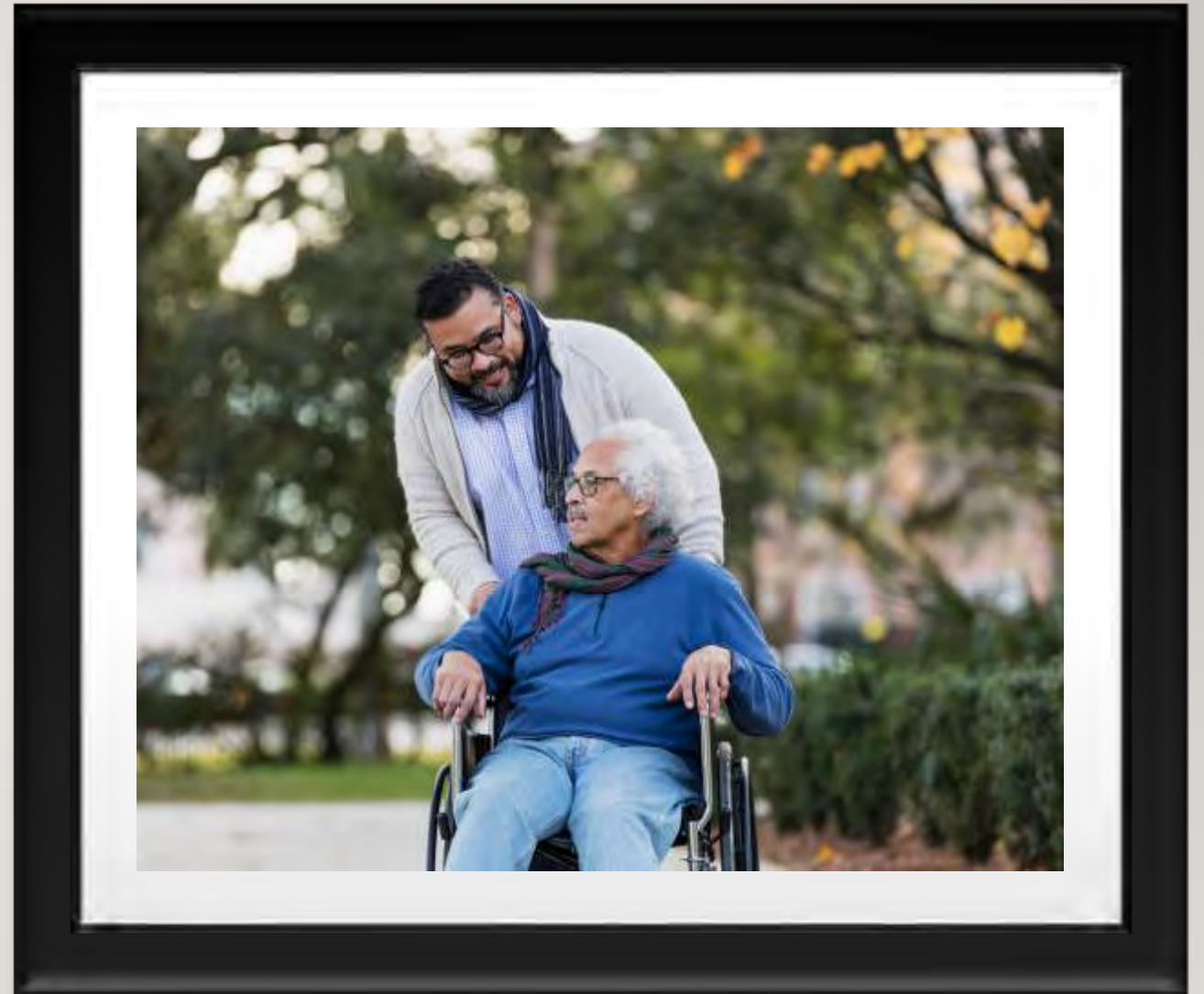
PACO ABRIL

27 D'OCTUBRE DE 2025

PROGRAMA DE LA SESSIÓ:

- **Bloc 1. Socialització masculina i cures: per què costa tant cuidar?**
- **Bloc 2. Dades i evidències sobre la participació dels homes en les cures**
- **Bloc 3. Eines i estratègies per implicar els homes en les cures familiars**

BLOC I.
SOCIALITZACIÓ
MASCULINA I CURES:
PER QUÈ COSTA TANT
CUIDAR?

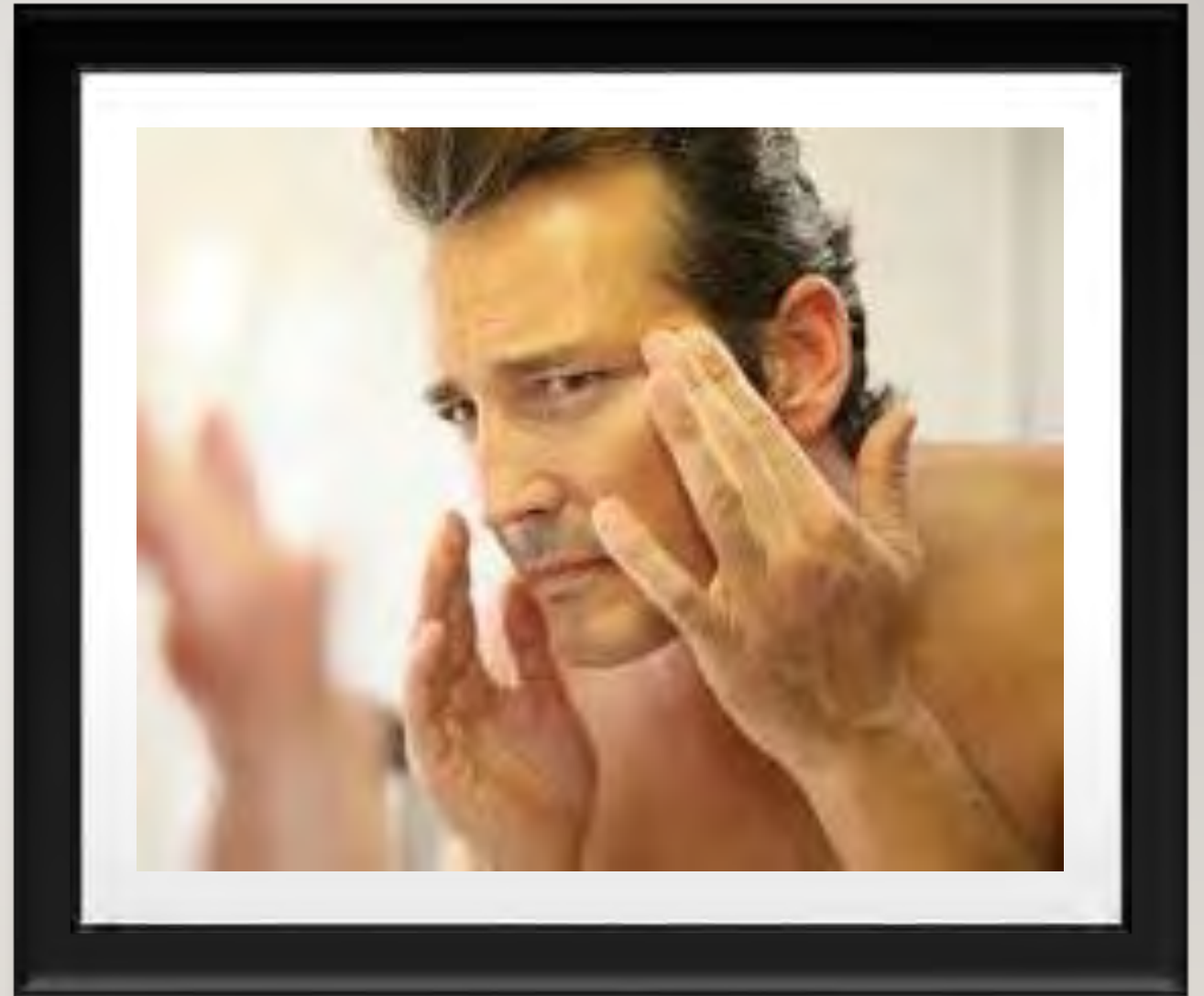
QUÈ ENTENEM PER CURES?: ELEMENTS PER CONSTRUIR UNA DEFINICIÓ DE LA CURA

- L'ésser humà és vulnerable i dependent
- Som éssers interdependents i relacionals
- Les cures no són un assumpte individual (ni exclusiu de les dones). Són un repte col·lectiu
- Les cures són també una qüestió política
- Cal avançar cap a una economia del cuidar

SOCIALITZACIÓ MASCULINA I MANCA DE PREDISPOSICIÓ A LES CURES

- **Enfocament estructural (com es construeix el rol masculí)**
- **Enfocament emocional (la relació amb les emocions i la vulnerabilitat)**
- **Enfocament simbòlic i cultural (els imaginaris que sostenen la desigualtat)**

LA SOCIALITZACIÓ DE GÈNERE I EL MANDAT DE CUIDAR/ NO CUIDAR

- Assignació tradicional de rols patriarcal
- Consideració errònia que els homes estan menys capacitats per a aquestes tasques
- Resignació de les dones a l'hora d'assumir la situació
- Sentiments de vergonya i culpabilitat
- Desigualtats econòmiques

Dimensions de l'estructura de gènere i al seva relació amb les cures (adaptació)

Nivell individual	Nivell relacional (interacció social quotidiana)	Nivell macroinstitucional
Socialització	Rols socials que s'adopten o s'espera que s'adoptin	Distribució dels recursos materials
Internalització (rols, mandats)	Expectatives, estereotips i prejudicis	Pràctiques organitzacionals (polítiques de conciliació)
Identitat (interseccional)	Models masculins de referència (pares, companys, professionals)	Polítiques públiques i lleis
Construcció del jo		Ideologia
Representació corporal		Models mediàtics de masculinitat i creences culturals

FONT: RISMAN , BJ (2004) GENDER AS A SOCIAL STRUCTURE.THEORY WRESTLING WITH ACTIVISM. *GENDER & SOCIETY* 18 (4): 429-450.

LA MIRADA INTERSECCIONAL I EL RECONeixEMENT D'ALTRES FORMES DE CUIDAR

- No hi ha una masculinitat única ni universal
- El treball familiar o el rol dins la llar pot dependre de la **classe social, trajectòria migratòria, religió, edat i origen cultural**.
- El gènere no s'expressa mai sol, sinó entrellaçat amb altres eixos de desigualtat i identitat.
- Els rols de gènere i de cura no només estan modelats pel patriarcat, sinó també per la manera com les comunitats s'han hagut d'adaptar a processos de **desplaçament, discriminació i reconstrucció cultural**.

LA RELACIÓ DELS HOMES AMB ELS SERVEIS SOCIALS: RESISTÈNCIES I OPORTUNITATS

- **Resistències i desconfiança**
- **Absentisme i invisibilitat**
- **Derivacions indirectes: els homes que “hi arriben per altres vies”**
- **Estratègies per generar confiança i vincle**

BLOC 2. DADES I EVIDÈNCIES SOBRE LA PARTICIPACIÓ DELS HOMES EN LES CURES

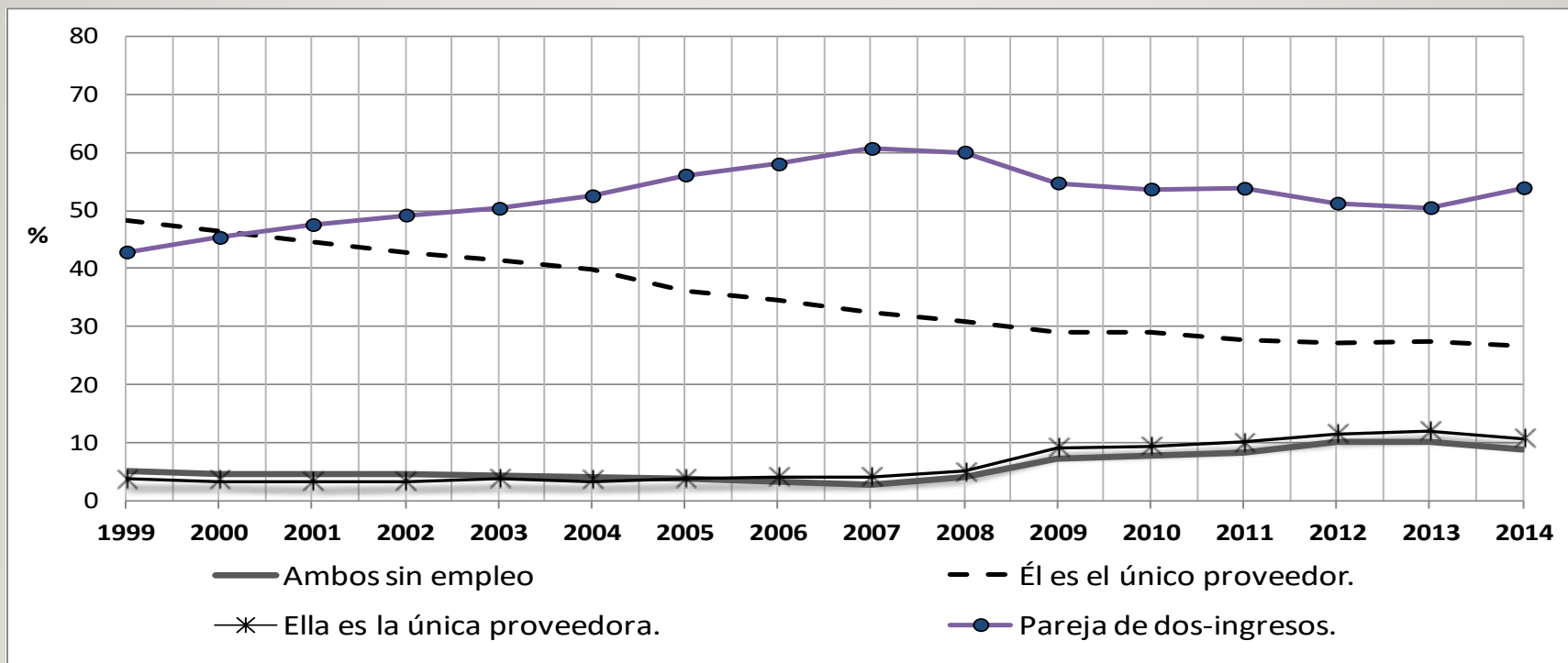

CONTEXT SOCIAL ACTUAL

- Substitució del model familiar de **l'home proveïdor** ("breadwinner") i **la dona centrada en les cures** per un model familiar de **doble ingrés** (García-Román, 2013).
- **La divisió desigual de gènere en l'esfera reproductiva** (Collison i Hearn, 2005; Haywood i Mac an Ghail, 2003; Hochschild, 1989), **amb lleugers increments de la participació masculina en el treball domèstic** (Bianchi et al., 2000) i **en la cura dels fills/es** (Doucet, 2006; Pleck i Masciadrelli, 2004).
- La **crisi de les cures** expressa el col.lapse en les capacitats de tenir cura dins les famílies (Comas d'Argemir, 2016):
 - Menor incorporació dels homes en les tasques de cura.
 - Majors necessitats a causa de l'envelliment de la població europea.
 - Fragmentació i trencament de les xarxes de suport.
 - Manca de polítiques públiques capaces d'absorbir les creixents necessitats de cures.

PARELLES D'ADULTS JOVES SEGONS LA SEVA RELACIÓ AMB EL MERCAT DE TREBALL: ESPANYA, 1999–2014.

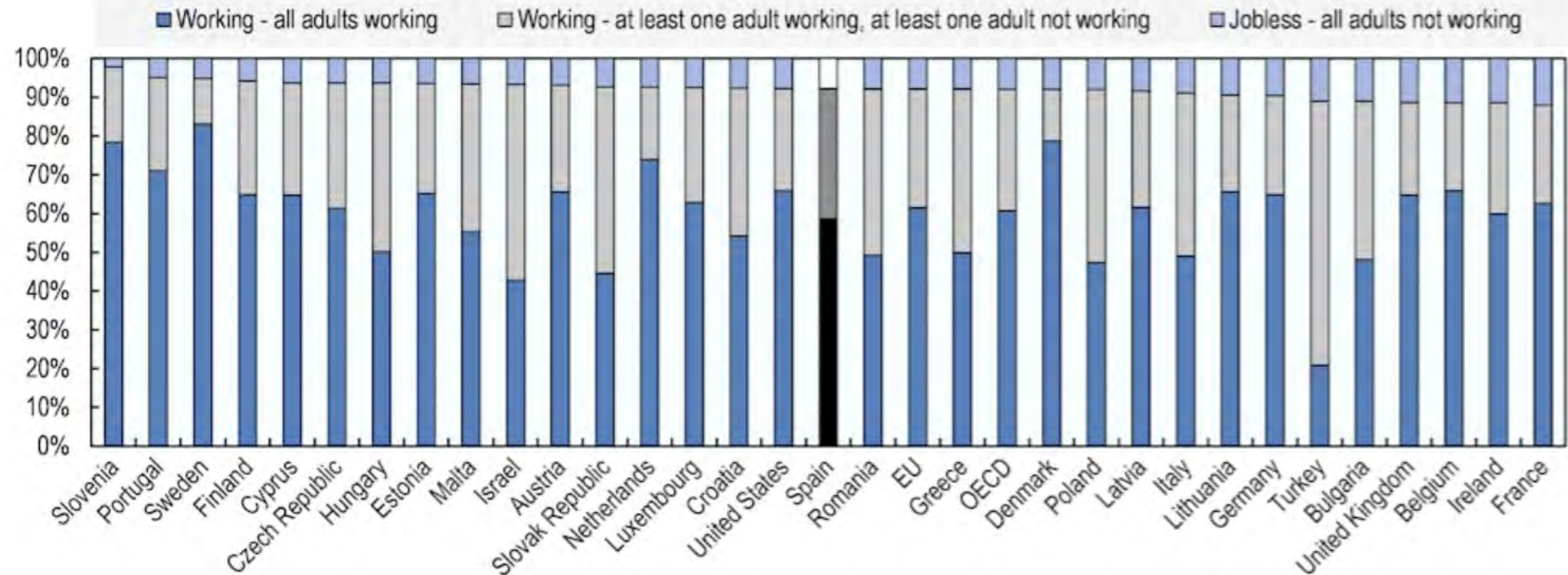

Font: González, María J. (2015) Padres primerizos en tiempos de crisis. En González M.J y Jurado, T. *Padres y madres corresponsables . Una utopia real* (pp.28- 52). Madrid: libros de la Catarata

Figure 1.4. The dual earner family model is dominant in Spain

A: Distribution (%) of children (aged 0-14) in all households by the employment status of adults in the household, 2018

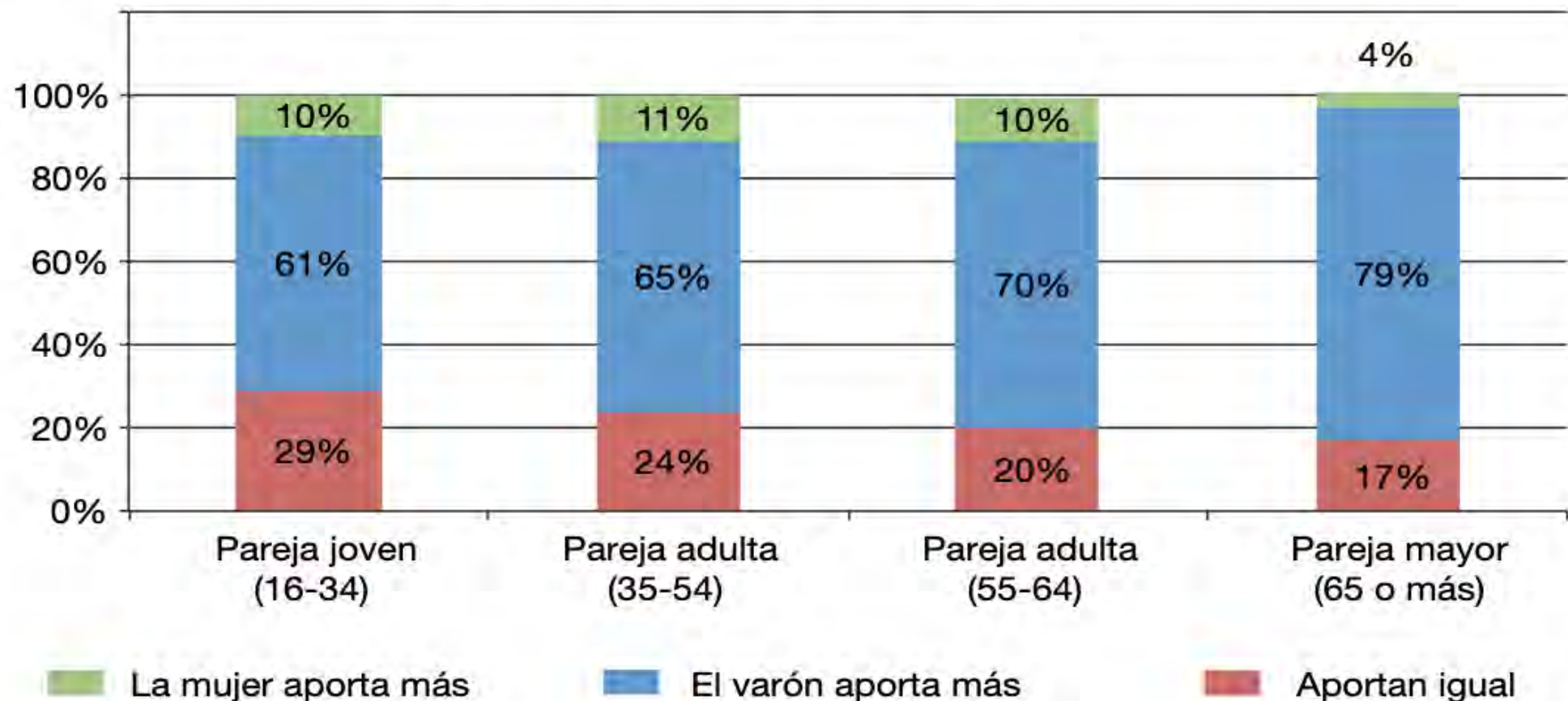
Font: OECD. (2022). *Evolving family models in Spain: A new national framework for improved support and protection for families*. OECD Publishing.
https://www.oecd.org/en/publications/evolving-family-models-in-spain_c27e63ab-en/full-report/component-4.html#section-d1e98

COM S'EXPLICA LA DISTRIBUCIÓ DEL TREBALL REPRODUCTIU ENTRE HOMES I DONES?

- **Recursos relatius.** És a dir, el nivell d'ingressos i la posició laboral de cada membre de la parella (Blood i Wolfe, 1960).
- **El temps disponible** de cada membre de la parella (Hiller, 1984).
- Però també, **els significats de gènere**, el *doing gender* (West i Zimmerman, 1987). Les normes socials i el context cultural (Pfau-Effinger, 2005), les **relacions de poder** (Dema-Moreno, 2005), la **socialització** i els **valors de gènere** de la parella (Greenstein, 1996; Gupta, 2006).

Figura 6. Diferencias de ingresos superiores al 15%, según la edad de la pareja

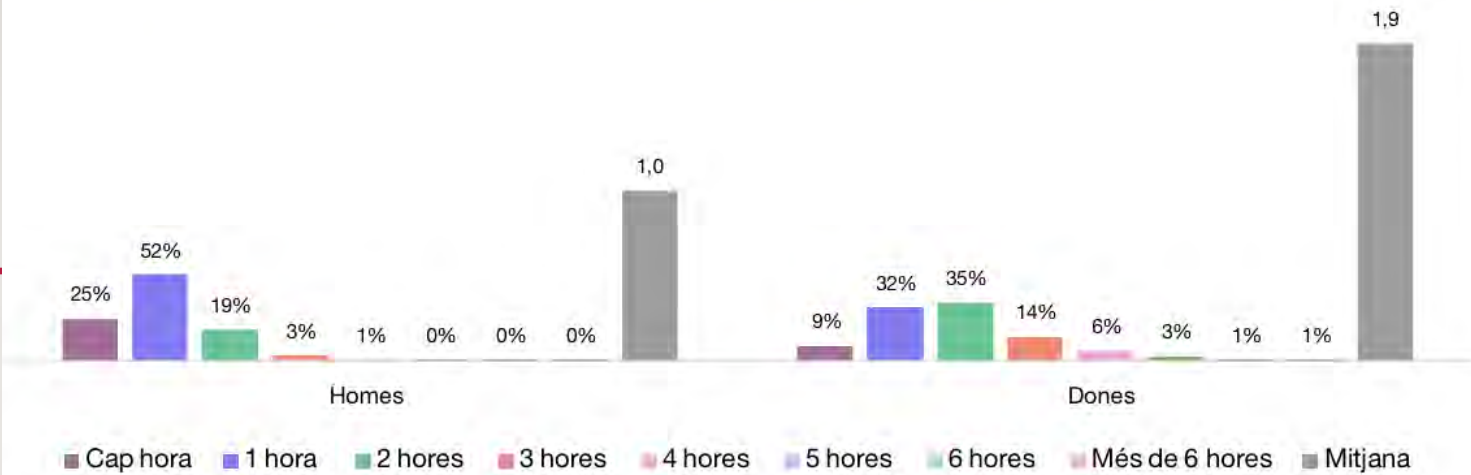

Fuente: elaboración propia a partir de los microdatos de la ECV 2008.

Font: Díaz Martínez, C., Dema Moreno, S., & Finkel, L. (2015). *Desigualdades de género en la distribución de los recursos económicos en las parejas*. Papers: revista de sociologia, 100(1). <https://papers.uab.cat/article/view/v100-n1-dema-moreno-diaz-martinez-finkel>

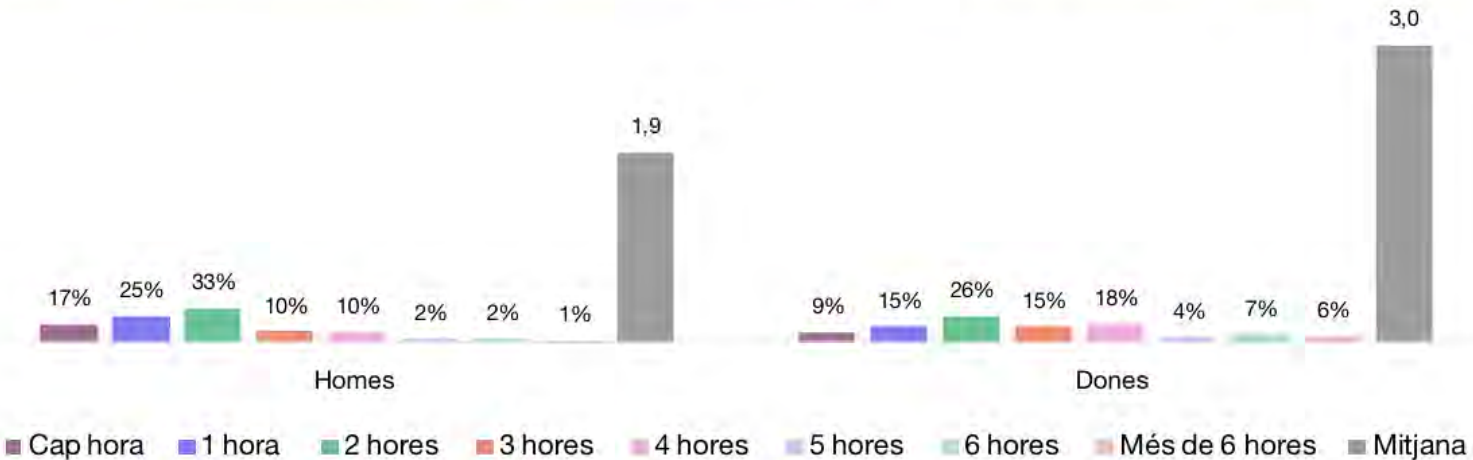
Institut Català de les Dones, Observatori de la Igualtat de Gènere. (2023, gener). *Les dones a Catalunya 2022: Dossier estadístic*. Generalitat de Catalunya.
https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/230131_Dossier-Dones-2022.pdf

Gràfic 94. Hores dedicades a les activitats domèstiques en dia feiner. Catalunya 2021

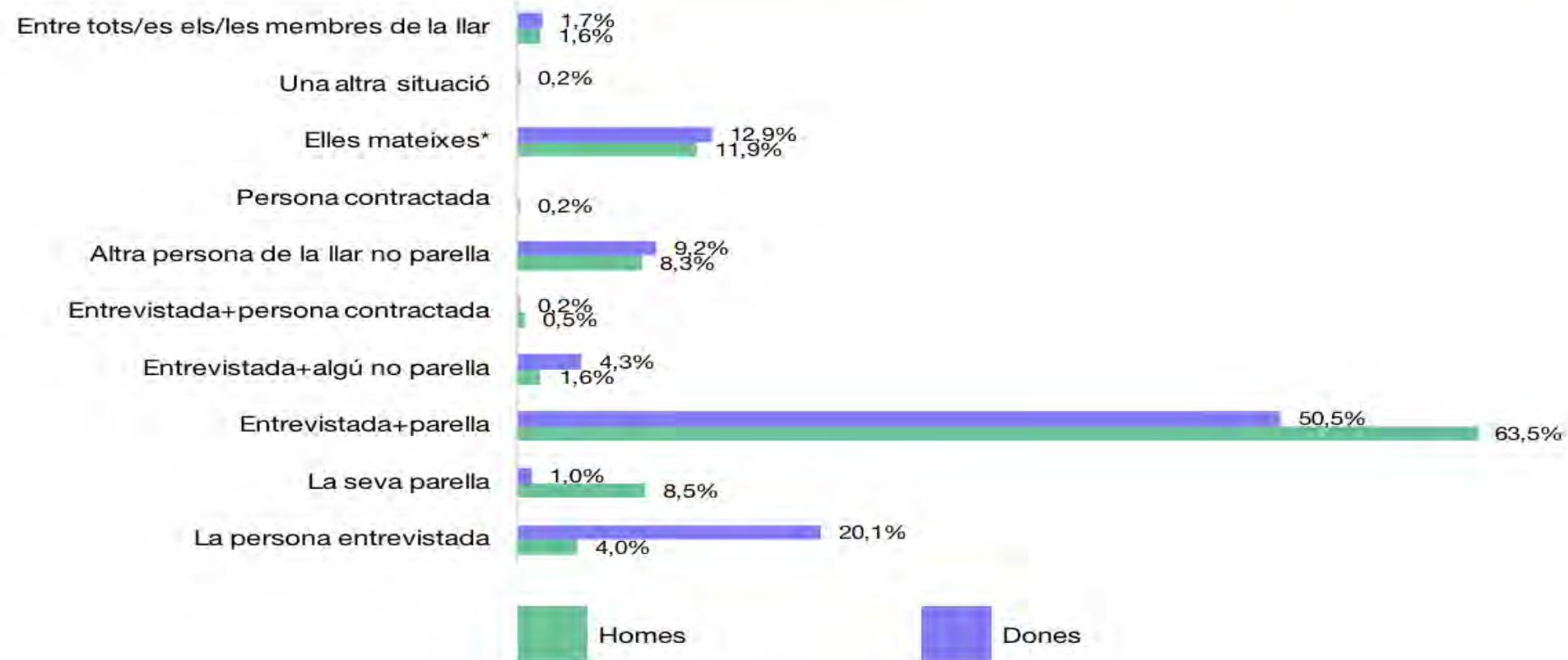
Font: Enquesta de salut a Catalunya 2021 (ESCA).

Gràfic 95. Hores dedicades a les activitats domèstiques en cap de setmana. Catalunya 2021

Font: Enquesta de salut a Catalunya 2021 (ESCA).

Gràfic 99. Cuidador/a d'infants i adolescents menors de 18 anys (sense discapacitat). Catalunya 2021

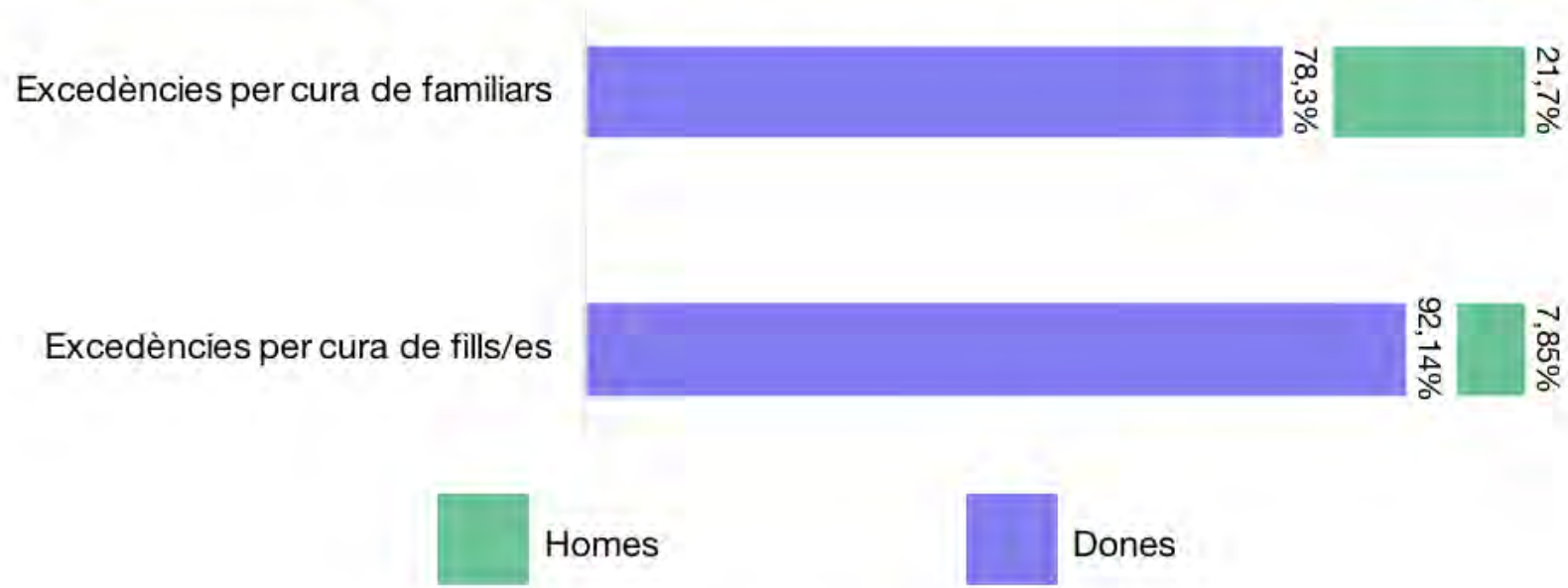

Font: Enquesta de salut a Catalunya 2021 (ESCA).

* Elles mateixes significa que és la persona menor de 18 anys qui es cuida de si mateixa.

Més del 90 % de les reduccions de jornada laboral a Catalunya van ser sol.licitades per dones l'any 2023. (EPA)

Gràfic 91. Excedències per cura de filles i fills i cura de persones dependents, Catalunya 2021

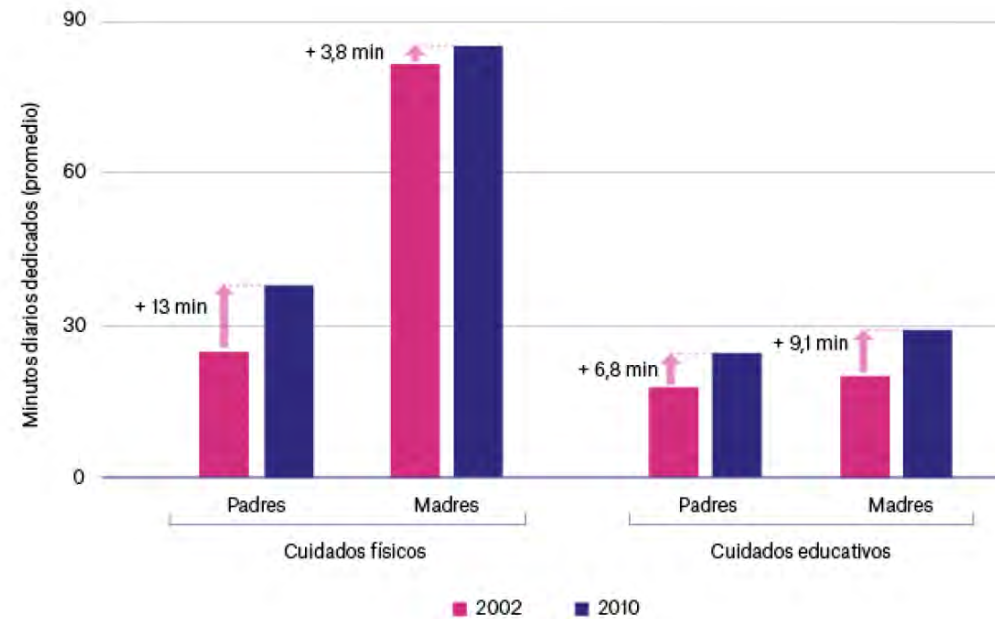

Font: Ministeri de Treball i Economia Social.

Institut Català de les Dones, Observatori de la Igualtat de Gènere. (2023, gener). *Les dones a Catalunya 2022: Dossier estadístic*. Generalitat de Catalunya.
https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/230131_Dossier-Dones-2022.pdf

Gráfico 2. **Tendencias en el cuidado de los hijos (2002 y 2010)**

Minutos diarios que los padres y madres dedican a los cuidados físicos y a los educativos de sus hijos.

Fuente: adaptado de Cano (2019) a partir de datos de las encuestas de empleo del tiempo (INE).

Cano, T. (2019). *Has aumentado el tiempo que los padres dedican a sus hijos: España 2002-2010*. Observatorio Social, Fundación “la Caixa”. Recuperado de <https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/es/-/ha-aumentado-el-tiempo-que-los-padres-dedican-a-sus-hijos>

ELS HOMES QUE INCREMENTEN LA SEVA PARTICIPACIÓ EN LA CURA DELS FILLS MENORS DE 13 ANYS SOLEN:

- Guanyar menys que la seva parella
- No dedicar-se a una professió tradicionalment masculina
- Tenir temps disponible després de les 17 hores
- Tenir una parella amb una feina remunerada sense temps disponible després de les 17 hores

Augmenta la implicació quan hi ha poques alternatives de traslladar més responsabilitat a la parella.

PATERNITATS COMPROMESES

Tabla 4.1

Criterios de clasificación de los padres

Tipo de paternidad (cuidados)	Adaptaciones			Implicación paternal		
	Permiso de paternidad	Adaptación voluntaria	Adaptación circunstancial	Accesibilidad	Participación	Responsabilidad
Ocasionales (20 padres)	16 padres	ninguno	ninguno	Escasa	Mucho menos que ella	Ninguna
Ayudantes (16 padres)	11 padres	ninguno	pocos	+ 2 horas	Menos que ella	Ninguna
Comprometidos (21)	17 padres	11	10	+ 2 horas/ cuidan solos	Similar o más que ella	Compartida

Fuente: Entrevistas individuales de él y ella, segunda ola.

Abril Morales, P., Jurado Guerrero, T., & Monferrer Tomás, J. M. (2015). *Paternidades en construcción*. En M. J. González López & T. Jurado Guerrero (Coords.), *Padres y madres corresponsables: Una utopía real* (pp. 100–143). Madrid: Los Libros de la Catarata.

LA FEMINITZACIÓ DE LES CURES COMPROMET EL BENESTAR DE LES CUIDADORES

- **Treball infravalorat**
- **Impacte econòmic**
- **Problemes de conciliació**
- **Sobrecàrrega emocional i física**
- **Manca de reconeixement social i institucional**

BLOC 3. EINES I ESTRATÈGIES PER IMPLICAR ELS HOMES EN LES CURES FAMILIARS

COM FOMENTAR LES MASCULINITATS CUIDADORES EN LA VIDA QUOTIDIANA?

- Ampliació de la noció de cura (qui?, a qui?)
- Posar en valor les cures (socialització primària / secundària)
- Reflexió crítica dels homes sobre el nostre paper en les cures (poder i privilegis)
 - Costos socials i personals de la no implicació dels homes en les cures.
 - Beneficis del foment de les masculinitats cuidadores, per a la igualtat, per als homes i per a la col·lectivitat.
- Desenvolupament de polítiques d'igualtat que posin el focus en la disminució de la desigualtat laboral i la bretxa salarial entre homes i dones, i en el foment de les masculinitats cuidadores.

APOSTA PER LA CURA

Implicar-te en la cura és anar molt més enllà de la paternitat.

És construir la masculinitat des de relacions equilibrades, vivint la criança, la cura d'un mateix, la vida quotidiana, les relacions afectives, la comunitat i el vincle amb la natura com a espais propis de cura. No com a terreny on els homes són convidats o on les dones diuen com cal fer les coses, sinó com un compromís vital amb el benestar propi, familiar, col·lectiu i planetari.

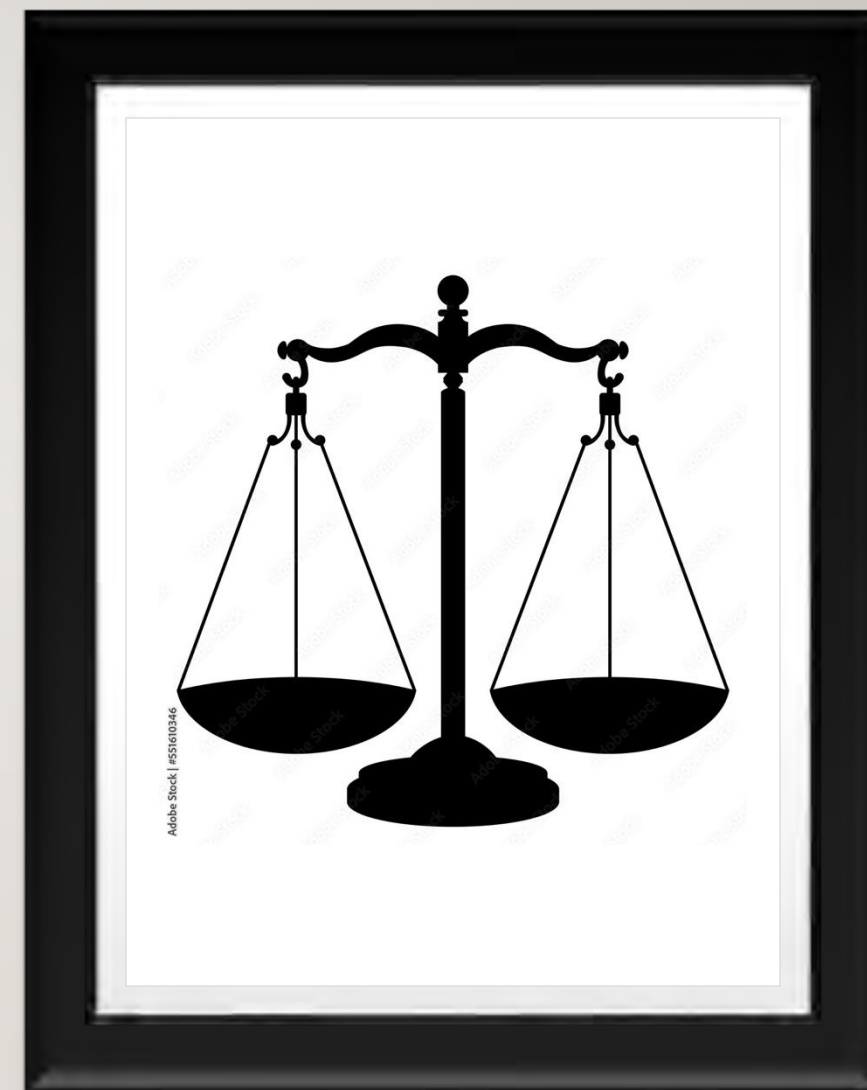
MASCULINITATS CUIDADORES

- Són una variació de la masculinitat que incorpora valors derivats de l'ètica feminista de la cura, com ara **l'atenció, la interdependència, la corresponsabilitat, el suport i l'empatia**, així com un compromís dels homes amb la igualtat de gènere (Hanlon, 2012; Elliot 2016; Scambor et al., 2014).

QUI POT IMPULSAR EL CANVI CAP A LA CORRESPONSABILITAT?

Societat:	Empreses:
• Educadors i educadores • Moviment feminista i homes per la igualtat • Sindicats i tercer sector • Partits polítics /Governs	• Les treballadores i els treballadors • La representació sindical • Les persones expertes en igualtat, comissió d'igualtat, pla d'igualtat • Les persones amb funcions de supervisió i la direcció de l'empresa • Grups i xarxes de persones cuidadores dins de les empreses

POLÍTIQUES EMPRESARIALS PER A LA CORRESPONSABILITAT

Estatutàries:

- Facilitar l'ús dels permisos ben remunerats i intransferibles
- Acceptar sol·licituds d'adaptació de jornada per conciliació
- Jornada de 37,30 hores (o menys)

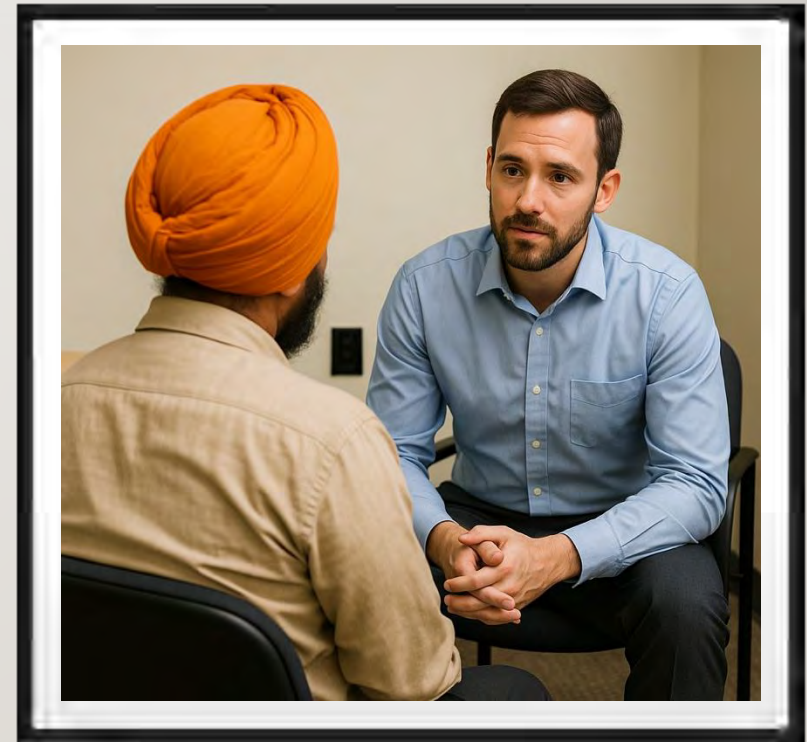
Empresarials:

- Prioritzar les necessitats de cura en l'assignació del treball per torns davant de criteris d'“antiguitat” o de “mateixos torns per a tota la plantilla”
- Flexibilitat del temps i de l'espai (horari flexible, teletreball)
- Compactació de la jornada
- Horari de reunions en hores centrals
- Limitar l'excés de feina i les hores extra
- Informació proactiva des del Departament de Personal
- Formació de la direcció de l'empresa, la representació sindical i el personal
- Sensibilització sobre estereotips de gènere
- Anàlisi i seguiment de l'ús de les mesures segons lloc, nivell de responsabilitat i sexe

CLAUS PER TREBALLAR AMB HOMES DES DELS SERVEIS SOCIALS

- Canviar la mirada professional: passar de “falta de compromís” a “absència de models i espais de participació”.
- Estratègies d'aproximació: com acollir, escoltar i interpel·lar els homes des de la no-culpabilització
- Importància del llenguatge: com parlar de cures, emocions i paternitat d'una manera culturalment sensible.
- Treballar des de la proximitat: espais comunitaris, tallers de pares, grups d'homes, activitats familiars.
- Perspectiva interseccional aplicada: adaptar les intervencions segons cultura, religió o origen (p. ex. rol masculí en famílies magribines o llatinoamericanes, etc.).

ALGUNS EXEMPLES

- Men in care (2019-2022):
 - Empreses (directius/es, representants sindicals i treballadors/es)
- Homes Igualitaris – Ahige Catalunya (homesigualitaris.cat) :
 - Treball amb menors immigrants no acompanyats (“Guia Solos /Aluahdania”, 2022)
 - Grup d’homes amb homes immigrants (Prat de Llobregat).
 - Programa ‘Home del segle XXI’ a 8 presons d’homes de Catalunya
 - Taller amb homes sense llar (pilot)
- Departament de justícia i memòria històrica (Generalitat de Catalunya)
 - Programa de parentalitat a les presons catalanes
 - Formació en masculinitats per a professionals de les presons catalanes

CONCLUSIONS

- Les masculinitats es construeixen socialment i poden transformar-se.
- La implicació masculina en les cures és clau per la igualtat i la cohesió social.
- Els serveis socials poden ser motor de canvi si integren la mirada de gènere i la diversitat cultural.
- Cuidar no és només una tasca, és una manera d'habitar el món i de construir vincles més humans.

